

Foredrag i Seelieutenant-Selskabet den 4' November 1952.

SEVARNET I DET FORLØBNE OG DET KOMMENDE AAR.

A. H. Vedel.

Hr.formand, mine herrer.

Paa anmodning af vort selskabs bestyrelse skal jeg atter i år have den ære at søge at give et overblik over mit syn på søværnets udvikling og virke, dels i det år, der er gået, dels i det år, der kommer.

I fjor kaldte jeg dette foredrag: "Søværnet under den nye forsvarsordning; og selv om ordningen endnu maa kaldes ny, har vi dog nu levet under den i 1 1/2 år, så jeg er gået tilbage til - ligesom tidligere - at anvende ordene: "Søværnet i det forløbne og i det kommende år".

Efter de 1 1/2 års forløb står vi noget fastere i bedømmelsen af de nugældende forsvarsloves indvirkning paa søværnets forhold, og jeg skal på forskellige punkter af mit foredrag komme noget ind herpå.

Men lad os først se på året, der er gået.

Det forekommer mig i hovedsagen karakteriseret ved følgende forhold:

tilgang af materiel og byggearbejder,
første år, hvori den nye personelordning har virket
samt flere fællessøvelser med atlantpagtlandene.

Det første punkt omfatter dels tilgang og hovedeftersyn af skibsmateriel, dels modtaget våbenhjælp fra USA, dels udførte byggearbejder.

Med hensyn til skibsmateriellet har der stadig været arbejdet med opbygning af MTB-våbnet, og der er for tiden 9 sejlklare af 11 istandsatte MTB. Erfaringerne - ikke mindst fra Main Base - synes at vise, at typen er god, men bådene "bruges" for meget i forhold til, hvad motorerne har godt af. Efterhånden som flere og flere mobiliseringsbesætninger er uddannet, vil det nok normalt være rigtigt kun at have et mindre antal under kommando; naturligvis under hensyntagen til et passende beredskab.

Til opbygning af MTB-styrken til ialt 18 enheder er bevilget 14,8 mill.kr., og denne opbygning forventes at være tilendebragt i slutningen af næste år.

Men foruden disse 18 både vil søværnet få endnu 6 ved ved bygning for amerikansk regning, den såkaldte "Off Shore bygning".

Efter lange forhandlinger er det bestemt, at disse både skal bygges her i landet, 3 ved orlogsværftet og 3 i Frederikssund (Helsingør skibsværft).

De forventes færdige i løbet af 1955, således at antallet af motortorpedobåde da vil blive 24.

I søværnstabens er udarbejdet en "Staff Requirement" for ny type, der deler sig i NTB og NKB, foreløbig som fornyelse af de nuværende 18, senere forhåbentlig til en yderligere foregøelse af antallet.

Af U-både forventes "Støren" at have Schnorkelinstallationen færdig sidst i dette år, og ikke mindst for bådenes anvendelse i Østersøen er dette en stor fordel.

Til en yderligere foregøelse af u-bådsantallet har der i en længere periode været ført forhandlinger med udlandet om lån af 2 både. Forhandlingerne med England og Amerika har desværre ført til et negativt resultat, medens der nu synes mulighed for lån af 2 u-både i Norge af samme type, som den vi har lånt i England, mod at vi foretager de nødvendige moderniseringer i dem, bl. a. installation af Schnorkel.

Som det sikkert er de fleste bekendt, har der i de seneste år foregået indgående undersøgelser og studier for at finde frem til en for specielt danske forhold egnet u-bådetype til operationer i den vestlige Østersø, hvor undersøgelserne har koncentreret sig dels om en ret lille u-båd - dog ikke Midget - og om en middelstor båd, hvoraf resultatet er blevet, at orlogsværftet nu er i fuld gang med detailprojektering af den middelstore, og at bevillinger foreligger til bygning af 3 både, der forventes bygget inden 1956.

4 ministrygere af Hæe-klassen (de tidligere tyske R-både) har gennemgået hovedeftersyn og er indrettet til mineudlægning. "Schunden" er blevet hovedrepareret, og de to andre af samme klasse har gennemgået en ombygning, således at alle tre nu vil kunne udrustes under mobilisering.

Endelig blev det i juli måned i år bestemt, at søværnet kunne overtage de tre Hunt-jagere eller fregatter af Hunt-klassen som de rettere bør kaldes.

Dermed afsluttedes en sag, om hvilken der i halvandet år havde været forhandlet med de politiske partier, og i hvilken også forsvarsministeriet har lagt et stort og positivt arbejde.

Forsinkelsen er meget beklagelig; skibene er ikke blevet

bedre af at ligge i malpose ekstra 18 måneder, men jeg betragter det dog som en betydningsfuld tilvækst til flåden.

Hver af Hunt-fregatterne vil, når de er i stand at have:

- 3 stk. dobbelte 10,2 cm DP-kanoner
- 4 " enkelte 40 mm MK/36
- 2 " dybdebombekastesupperater
- 4 " dybdebombemorterer.

Deres svage side er farten, der kun er 22 knob.

Tegningerne til bådenes rekonstruktion er allerede udfærdiget af orlogsværftet og tiltrådt af søværnskommandoen. Fra engelsk side har det dog været en forudsætning, at ændringer og installationer skal godkendes af admiraltetet, og dette vil søges fremmet mest muligt. Ved udgangen af 1953 vil denene, muligvis de to være klar.

Som allerede foresat af kystflåden og marinestaben i 1946 - og som det har været gentaget i hver senere flådeplan - bør jagere af rimelig størrelse indgå i en dansk flåde. Det er sikkert indlysende for alle i dette selskab. Men jeg vil gerne pointere, at de tre Hunt-fregatter ikke kan erstatte jagertypen; men det har for mig været af betydning så hurtigt som muligt at få blot nogen foregelse af artilleriet på seen, ikke mindst til imødegåelse af invasionsforetagender i Østersøen. Hertil er både kanoner, torpedeer og miner nødvendige, og vi er som bekendt især langt tilbage med hensyn til kanonerne.

Derfor er man gået ind for klasse 3 skibe, således at man på en hurtig og forholdsvis billig måde kunne få disse artilleriforegelsler.

I fredstid vil det ydermere være nødvendigt at have nogle enheder, der kan afløse fregatterne, når disse er til eftersyn.

En virkelig jagertype er imidlertid under udfærdigelse i søværnsstaben og vil i en nær fremtid kunne forelægges ministeriet.

Om skibsmateriellet skal yderligere nævnes, at grønlandskutterne "Skarven" og "Teisten", bygget henholdsvis i Korsør og Holbæk, er indgået i flådens tal i april måned. De har en størrelse af 130 tons og har vist sig særdeles velegnede til formålet.

Fra egne værksteder er foruden eftersynsarbejdet, der ikke mindst for søartilleriet er et stort område, tilgædet et væsentligt antal miner, torpedeer (klargjorte tidligere tyske) og dybdebomber, og på våbenhjælpen er modtaget materiel til en værdi af ca. 85 mill. kr., først og fremmest miner, kanoner

og telemateriel.

Af ialt 60 stk. modtagne 40 mm hånddrevne ALK er nu 54 installeret i flaadens skibe. Når de hos Bofors bestilte 64 stk. maskindrevne kanoner leveres i det kommende år, vil disse blive installerede i de egentlige krigeskibe i stedet for de hånddrevne, der påtænkes anvendt i andre skibe, hjælpe-skibe m. v.

Den første levering på 40 stk. 40 mm transportable ALK er fordelt til forter og andre anlæg i land, og det forventes, at yderligere 40 stk. vil blive leveret i løbet af det kommende halve år.

Af større byggearbejder, der er sat i gang ~~PKK~~ eller fuldførte i dette år, vil jeg særlig nævne:

1. Artilleriskolen, Sjællands Odde.

Skolen har i det forløbne år været fuldt beskæftiget med uddannelse af 40 mm-besætninger. Der påtænkes nu en udvidelse af skolen. Projektet er udført, men der er endnu visse spørgsmål, der skal afgøres vedrørende størrelsen.

2. Stevnsfort og Langelandsfort.

I begyndelsen af 1952 er arbejderne på de nye forter, Stevnsfort og Langelandsfort, hvortil der er bevilget henholdsvis 12 og 11 millioner kr., iværksat, og Stevnsfort forventes at kunne højse kommando her til foråret.

3. Udbygning af Bangsbofort.

Udbygningen af Bangsbofort, hvortil der er bevilget 4,6 millioner kr., er påbegyndt i foråret 1952 og forventes afsluttet i løbet af det kommende forår. *Født ansvar for uuvarende til uddannelsesformål*

4. 10,5 cm ALK-plan, København.

Arbejdet på opstilling af 3 batterier 10,5 cm AL-kanoner på henholdsvis Middelfrandsfort, Flakfort og Dragerfort er fortsat.

5. 40 mm MK-plan, København.

Opstillingen af 11 dobbelte 40 mm maskindrevne MK på forterne ved København er fuldført, medens yderligere 14 vil være opstillet ved årets udgang.

6. Hjælpebaser i Korsør og Frederikshavn.

Endelig afgørelse om disse projekter kan på grund af NATO-forhandlinger ikke forventes før i foråret 1953.

7. Uddannelseslejre.

Alt tyder på at den nye uddannelseslejr vil blive opført ved Auderød, men endelig afgørelse er så vidt vides ikke truffet.

8. Mathkaserne.

I slutningen af oktober overtager søværnet atter den tid-

ligere luftmarinestation, hvis kaserne indrettes til mathskole.

Endvidere er der planer om på dette område at opbygge en sergentskole, havarikole og værksteds-, magasin- og kontorbygninger for televesenet.

Kampinformationskole.

Bygningen af en kampinformationskole på den tidligere luftmarinestation er påbegyndt. Arbejdet forventes afsluttet i foråret 1953.

9. Skole på Lynæs.

Arbejdet på kystbefæstningens skole på Lynæs for mathelever står umiddelbart foran sin afslutning.

Kasernebygningen er taget i brug.

10. Ammunitionsmagasinerne.

Til dækning af det foregede behov for ammunitionsmagasiner er der i begyndelsen af året modtaget en bevilling på 2 millioner kr.

En væsentlig del af beløbet vil medgå til anlæg af magasiner ved Tolne i Vendsyssel og i Gribskov på Sjælland.

11. Ammunitionsmagasinet i Fylleledet.

Arbejdet på udvidelsen, hvortil der er bevilget ca. 1/2 million kr., er påbegyndt i sommer, og magasinerne forventes færdige til 1. november d. å.

Mine- og torpedodepoter.

Arbejdet på mine- og torpedodepoterne er fortsat i det forløbne år. Inden udgangen af dette år vil minemagasinerne være klar til modtagelse af miner, medens arbejdet på værkstedsbygninger m.v. først kan forventes afsluttet i løbet af foråret 1953.

11. Radarstationer.

I årets løb er de nye radarstationer på Rønæs og Kjelds Hov taget i brug.

12. Orlogsværftets MTB-værft.

Bygningen af det nye MTB-værft påregnes påbegyndt i nær fremtid på den gamle mathkasernes område på Frederiksholm.

13. Orlogsværftets maskinværksted.

Bygningen af et nyt maskinværksted ved Spånehaven på Frederiksholm er påbegyndt i sommer.

Dette er de væsentligste ting ved søværnets materielle opbygning i indeværende år, hvor jeg også for enkelte punkters vedkommende har set lidt ud i fremtiden.

Kurven er ubetinget stærkt stigende; men det er også nødvendigt, og der mangler ikke så lidt endnu både skibsmateriel og færdiggørelse af byggearbejder i land, før søværnet har en

sund og fast basis at arbejde fremover på.

Dog er det første gang, vi der nu er ældre har oplevet så positive fremskridt inden for vort værn, som tilfældet er nu. Fra vi blev officerer under og lige efter første verdenskrig så vi kun en uafbrudt nedgang lige til 1937, da begyndte den nedadgående kurve at flade ud.

Jeg mindes ofte fra de år admiral Venek, når han med sin galliske indstilling og lille sarkastiske smil citerede Cyrano de Bergerac, hvor han siger: "Den kamp er stoltest som er håbløs". Men han bevarede trods alt troen på, at opgangstider ville komme for dansk forsvar, og de er kommet nu. Vi har ventet længe på det; og på en måde står årene 1946-50 for os som mere eller mindre spildte; det er de dog ikke, men med mere forudsenhed fra befolkningens og politikernes side kunne den sanering, som de militære myndigheder havde foreslået, have gjort den egentlige opbygning både hurtigere og mere harmonisk.

Det andet forhold, der har karakteriseret det forløbne år, er forslag på indlevelse i den nye personelordning. Her har vanskelighederne været langt større; så store, at jeg ikke fortryder de skarpe ord, jeg udtalte om den ved lovens forberedelse.

Man må måske se sådan på det, at der endnu er gået forholdsvis kort tid; vi har ikke indlevet os i det endnu. Det vil i det hele taget nok blive vanskeligt for mange; men vi må gøre os klart, at ordningen er vedtaget ved lov, og at vi indtil videre skal leve under den, og at det er vor pligt ikke alene at affinde os med den, men positivt at arbejde på at få det bedst mulige ud af den af hensyn til tjenestens tarv.

Og lyspunkter er der nu også. Uddannelsen af mathelever, mather, sergenter og oversergenter er ikke blevet påvirket i særlig grad. Her gælder kun det samme som for søværnets officersskoles vedkommende, at den forcerede uddannelse ikke kan give de unge den modenhed, karakterbævnende og praktiske dygtighed, som vi måtte ønske.

Det vil måske derfor være på sin plads her at fremhæve det endnu større ansvar og også arbejdsbyrde, der lægges på alle ældre befalingsmænd og herunder navnlig chefer, idet de stadig må have for øje, at al indledende uddannelse i øjeblikket er mangelfuld, og at de derfor i hele deres tjeneste

må være mere på kanten selv på mere end i detaljerne

end det skulle være nødvendigt under normale forhold.

Men uddannelses- og skoleplanerne vil, så snart det overhovedet er muligt af hensyn til personelsituationen blive ført tilbage til de forhold, som den normale uddannelse kræver.

Et andet gode er den stærke oprykning, der har fundet sted. I løbet af det sidste år udnævnt 18 kommanderkaptajner, 19 orlogskaptajner og 14 kaptajnløjtnanter af den oprindelige linie.

På en måde har det ikke været uden betænkelighed, jeg har indstillet officerer til udnævnelse til orlogskaptajner i 51-53 års alderen. I forhold til de kommandoer, de kan få på scenen, er det en for høj grad. Når jeg alligevel har gjort det, er det på grund af det for manges vedkommende særdeles store og krævende arbejde, der foretages i denne opbygningstid og af hensyn til de økonomiske forbedringer, det medfører.

Det rigtige i søværnet ville være at beholde de lavere charger, men medlønning svarende til de højere, således som tilfældet er i England, men dette er uigennemføreligt her i landet.

Om personaleproblemer kan jeg yderligere nævne et par enkeltheder, nemlig at det hold værnepligtige, der søger uddannelse til officerer i søværnet efter den nye lovs bestemmelser er nået i juli måned i år.

Reserveofficersuddannelsen af navigater- og teknikerlinien er fortsat, og den førnævnte viser stigende elevantal blandt de værnepligtige.

Der er påbegyndt uddannelse af værnepligtige til reserveofficerer ved kystbefæstningen.

8 oversergenter har bestået adgangsprøven til forsvarets gymnasium med senere uddannelse til esofficer for sø.

Siden artilleriskolen på Sjælland Odde kom i gang, er der uddannet ca. 1500 værnepligtige, fortrinsvis besætninger til 40 mm og 20 mm, men også enkelte besætninger til det 10,5 cm antiluftskyts.

Som det var ventet, har denne skole vist sig overordentlig nyttig, og efter de mange vanskeligheder med at få den vedtaget - den første indstilling blev forelagt sommeren 1948 - taler det i høj grad til bygningsvæsenets og søartilleriets ære, at man så hurtigt kom i gang med uddannelsen, selv under meget primitive forhold.

Indrangeringen af esofficerer i reserven og af kystofficerer i i søværnets linie fandt som bekendt sted i marts måned i år, efter at den med rektor Bang som formand nedsatte kommission havde afgivet sin indstilling til forsvarsministeriet.

Føregelsen af søofficerer til linien blev 82, hvoraf i alt 76 var tjenstgørende som officerer i reserven.

Der er herved knyttet mange gode officerer fastere til søværnet; men alle med en ringere uddannelse end tilsvarende aldersgrad af linien og nogle uden nogensomhelst sømandsuddannelse. Jeg tænker her på kystofficererne.

Men inden for de områder hvor disse officerer har gjort tjeneste, har de - som jeg nævnte i fjor - væsentligt bidraget til, at søværnet overhovedet har kunnet komme gennem efterkrigsårene. Selvsagt har indrangeringen skabt væsentlige problemer både for de enkelte officerer og for ledelsen. Som bekendt er det en søgangsforanstaltning, og da det er sket samtidig med afgang af officerer til flyvevåbnet og en ikke ubetydelig opnormering, har det ikke - og vil det heller ikke i fremtiden - i samme udstrækning få de uheldige avancementsmæssige konsekvenser for de oprindelige linieofficerer, som ellers ville have været tilfældet.

Jeg vil her nævne, at der i det sidste halve år i søværnsstaben indbefattet personelkontoret har været arbejdet med en ufredning vedrørende personelbehovet fremover i de nærmeste 5 år under hensyntagen til den materielle tilgang, der efter alt foreliggende nu kan forventes, og krigsbemændingsreglementer er udarbejdet for alle skibe, forter, stabe o.s.v..

Det har været et stort og krævende arbejde, som i lang tid har været ønskeligt, som nu er tilendebragt og fremsendt til ministeriet.

Det samlede behov for 1/1 1958 vil være følgende:

vicesadmiraler	1
kontreadmiraler	4
kommandører	20
kommanderkaptajner	47
orlogskaptajner	99
kaptajnlejtnanter	139
sølejtnanter	172

D.v.s. en opnormering for søofficerernes vedkommende på ialt 12 kommanderkaptajner, 22 orlogskaptajner, 44 kaptajnlejtnanter og 42 sølejtnanter I.

Man søger at få opnormeringstallet vedtaget nu, og vil så indstille til udfyldning af pladserne efterhånden som materiellet og forholdene gør det ønskeligt.

Det tredje forhold, som jeg mener særlig har præget dette år, er den forøgede øvelsesvirksomhed i forbindelse med de andre atlantpagtlandes flåder.

Der har ialt været afholdt 7 sådanne øvelser, heraf 2 syntetiske og 5 virkelige, nogle større og nogle mindre, kulminerende i Main Brace i september måned.

Alle disse øvelser har været af betydelig værdi.

De har stillet store krav til personalet og på visse punkter også til materiellet. Ikke mindst har de overordnede stabe haft et meget betydeligt arbejde, idet de selvagt også i særlig grad er inddraget i planlægningen.

Evis jeg skal fremhæve nogle punkter, på hvilke vi har særlig udbytte af disse øvelser, må det blive kommunikation og operativ stabstjeneste. Her indgår i lige så høj grad de syntetiske øvelser.

Øvelserne har vist, at vi ikke på nogen måde står tilbage for de andre lande. Een af grundene er de lange togter. At vi ikke altid kan følge med navnlig i kommunikation er kun mangel på tilstrækkeligt personel og delvis materiel.

Kommunikationsproblemet er uhyre vigtigt, og der har været væsentlig fremskridt at gøre, men vi trænger stadig til mere træning.

1. Basis for indbyrdes kommunikation mellem søværnets og andre NATO-landes styrker er blevet udvidet ganske betydeligt derved, at den planlagte serie af ACP's (Allied Communications Publications) er modtaget i et sådant omfang, at de fleste af de grundlæggende principper for kommunikation nu ligger fast.

En signalpersonnellets uddannelsesmæssige standard, indenfor de områder der behandles i de modtagne publikationer, er ^{ikke} tilfredsstillende, idet uddannelsen er betydelig hæmmet af manglen på instruktører og det stigende krav til udrustning, der ikke levner personalet tid til skolemæssig uddannelse.

2. NATO kryptosystemer er indført i søværnet, således at kribul-ficerede ^{systemer} nu kan udveksles mellem de vigtigste af søværnets operative hovedkvarterer samt større skibe og tilsvarende hovedkvarterer og skibe i andre ^{NATO} lande.

3. Operationshovedkvarter for Balternes marinekommando og Nordseens og Kattegats marinekommando er indrettet i samme bunker som flådestationerne i Århus og Frederikshavn, og man har haft ^{gode} lejlighed til under øvelser at benytte anlæggene, hvorved værdifulde erfaringer er opnået.

4. Indretning af Nyboderbunkeren som operationshovedkvarter for

seværnskommandoen er foregået i løbet af sommeren, og det var forventet, at bunkeren kunne være klar til brug ca. 1/1 1953. Arbejdet er imidlertid standset, da bunkeren i oktober måned blev overladt til civilforsvaret.

5. Meldecentralen i seværnskommandoen har haft foreget signaltrafik og har fået moderniseret sit fjernskriverudstyr, således at den bedre er i stand til at behandle den foregede trafikmængde.

Men foruden de forakkelige NATO-svelser har vore egne udrustninger gået sin gang, og der er her særlig grund til at nævne kystflådesvelserne i sidste halvdel af maj måned i bornholmske farvande. Det drejede sig her særlig om taktisk samarbejde mellem udrustede danske enheder med hovedvægten lagt på antiundervandsbådsvelser.

Disse samlede svelser under chefen for kystflådens ledelse anser jeg for meget gavnlige, ligesom ønsket om en artilleriskoledeling igen trænger sig på.

Endvidere har de normale skoletogter været afholdt. Torpedobåde, motortorpedobåde, undervandsbåde og mineskibe har været udrustede til uddannelse af mobiliseringsbesætninger i den udstrækning, personelforholdene har tilladt. Men antallet af enheder er stadig for ringe, og jeg ser med længsel hen til den tid, da personelsituationen vil lette.

Foruden disse egentlige militære udrustninger har "Højndal" sammen med de to opmålingsbåde og "Någen" udført opmålinger i grønlandske farvande og er i år nået et godt stykke frem, væsentlig i farvandet syd for Disko.

Deres Majestæter Kongens og Dronningens rejse til Grønland med "Dannebrog" eskorteret af kadetskibet "Holger Danske" forløb særdeles tilfredsstillende, og "Dannebrog" viste sig som et fortrinligt søskib.

Endelig kom "Galathea" hjem efter sin jordomsejling med så fremragende resultater, at det både tjener søværnet og dansk videnskab til ære.

Det er ikke tanken at beholde "Galathea" i søværnet, idet jeg mener en ombygning og kanonenbringelse nu vil være alt for bekostelig i forhold til, hvad man vil kunne få ud af skibet henset til dets alder og tilstand, og heller ikke som erstatning for "Eokla" mener jeg, at det vil være rigtigt at foreslå den anvendt.

Nedens vi er på de større have, vil jeg omtale tjenesten på Grønland og Færøerne lidt nærmere.

På Grønland er Grønlands kommando og grønlandske marinedistrikts søde Grønmedal nu bragt i orden, mere i bogstavelig forstand end ved nødvendige nyanlæg og nybygninger. Der så slemst ud for 4 år siden, da amerikanerne havde den og var klar over, at de skulle forlade den på den ene eller anden måde, snarvet og uordentlig overalt. Nu er der orden og renlighed og en god militærtone og disciplin; der er ialt ca. 160 mand deroppe, men beboelsesforholdene for befalingsmændene er endnu ikke gode.

Der bør mere skyts derop, bedre akkomodationer for personalet o.s.v..

Chefen for Grønlands kommando er indgået i NATO-organisationen og udnævnt til "Island Commander" den 15. august i år, og der findes en dansk forbindelsesofficer på hver af de to store amerikanske baser.

Med hensyn til betegnelsen "Island Commander" ligger det således:

NATO-området er i alt væsentligt opdelt i 2 hovedkommandoer: nemlig SACNOR's område, som dækker det europæiske kontinent med tilstedende kystfarvande - og SACLANT's område, som dækker Atlanterhavet med dertil hørende øer.

Dette sidste område er igen opdelt i "Areas og Sub-areas" samt "Island bases" med nationale "Island Commanders".

Der findes "Island Commanders" for Island, Grønland, Færøerne, Azoreerne, Madeira og Bermuda.

En "Island Commander" er dels ansvarlig overfor sin nationale foresatte for lokalforsvaret af sit område dels ansvarlig overfor sin "SACLANT-foresatte" for, at dette lokalforsvar koordineres med NATO-forsvaret af området samt for koordinationen af forsvarsbestrebelseme med de NATO-styrker, som eventuelt allerede er stationeret eller som vil blive stationeret indenfor hans område.

Den 15/8 1952 blev kontreadmiral Kjølseu udnævnt til "Island Commander Greenland".

Samme dato blev kommander Madsen udnævnt til "Island Commander Faroes".

Som jeg tidligere nævnte er "Skarven" og "Teisten" nu til tjeneste i grønlandske farvande, så vi har nu ialt 4 inspektionskuttere deroppe - men det egentlige inspektionskib mangler stadig, og 1 a 2 kuttere til vil også være nødvendige, hvis fiskerinspektionen og andre søværnet påhvillende opgaver skal kunne gennemføres.

Med hensyn til inspektionskibet forholder det sig

således, at det under planlægningen af Flådens genopbygning var forudsat, at et egentligt inspektions- og stationskib skulle bygges til opgaverne på Grønland.

Et sådant specielt for grønlandske farvande egnet skib blev derefter projekteret; det måtte selvsagt blive et kompromis, hvor det navnlig af hensyn til eventuel sejlads i is måtte gå noget ud over farten.

Ministeriet foretrak imidlertid på et senere tidspunkt en fregat af NATO-standard med dertil hørende fart, armering m.v., som selvsagt derfor kun kunne opholde i de grønlandske farvande en del af året, og at man desuden fremskaffede et skib, hvis hovedopgave lå på stationstjenesten. Dette bliver en væsentlig kostbarere løsning, men er en løsning, som søværnskommandoen kan hen hvide med tilfredshed. Denne grønlandske fregat vil nu snarest blive projekteret.

På Færøerne er udbygningen af marinedistriktets radiostation, underbringelsesforhold o.s.v. længere tilbage.

Til fiskerriinspektion på Færøerne og i Nordseen har "Thetis" været under kommando fra februar måned efter afslutning af hovedeftersyn og delvis ombygning var afsluttet. Men det har i perioder været nødvendigt at borttage den fra fiskerriinspektions-tjenesten, for at den af hensyn til personellens militære uddannelse kunne indgå i nogle af NATO-øvelserne. Så vidt muligt har man da hjulpet såg på anden måde, dels ved at lade "Højndal" opholde sig en en uges tid fra hjemrejse fra Grønland i færøiske farvande, dels ved at sende den ene af fregatterne derop i en 14 dages tid nu i efteråret.

Her i ^{efter}foråret har det også været yderligere påkrævet af hensyn til de mange russiske fiskeskibe, der befandt sig i havet omkring os, hvor aldehyforekomsten har været særlig stor i år. Tilstedeværelsen af de russiske skibe synes at have ganske naturlige årsager, men de var i begyndelsen ganske ukendte bl. a. med ting som havneafgifter, regler for tilladelse til at gå i land, regler for fiskerigræjernes bortstuvning o.s.v., så også af den grund var der en vis uro blandt befolkningen, så vi mente det rigtigt at sende et orlogskib derop.

Idet vi nu vender tilbage til de mere hjemlige forhold er det naturligt at fremdrage nogle sider af søværnets virke, der ikke har været så stærkt fremme tidligere.

Ved arbejdet i atlantpagten er bl. a. spørgsmålet om

handelskibenes armering , og dermed i forbindelse stående spørgsmål taget op.

Sagen er ikke ny for os. Allerede tidligt i 1947 blev den taget op efter samtaler mellem søværnskommandoen og handelsministeriets søfartsafdeling; men med den gang ikke fremme fra politisk side. Fra 1949 kom der mere gang i det; men først i de sidste år er sagen for alvor taget op til behandling.

Der er indenfor NATO-organisationen skabt 2 organer "Naval Control of Shipping" (NCS) der behandler konvoyering og herhen hørende spørgsmål, og "Defensive Equipment of Merchant Ships" (DEMS) der behandler armering og anden beskyttelse, afmagnetisering m.m..

Disse problemer, der kræver et nøje samarbejde med søfartsafdelingen og rederierne, er henlagt under søtransportvæsenet i nær kontakt med søvernsstaben.

Søtransportvæsenets arbejdsområde er dermed foreget betydeligt.

Af det lovkompleks, der danner den nye forsvarsordning, var hjemmeforsvarsloven den første lov, der blev vedtaget, nemlig den 16' juli 1948, men alligevel har det af mange grunde været længe, inden marinehjemmeforsvaret er kommet ind under fastere former. Det skete først ved designeringen af en hjemmeforsvarsflotilleinspektor i januar måned.

Der er imidlertid her stadig mange uløste spørgsmål, men der arbejdes for at komme til bunds i dem, bl. a. hjemmeforsvarsflotillernes rette underliggelsesforhold, tildeling af et tilstrækkeligt antal kuttere, fornyet gennemgang af og præcisering af marinehjemmeforsvarets opgaver o.s.v..

Det er klart at veluddannede hjemmeforsvarsflotiller vil kunne gøre god gavn, på den anden side må man være klar over deres begrænsning.

Et andet spørgsmål i en vis relation til hjemmeforsvaret er de Kvindelige Marinere; disse er som vi alle ved, til stor gavn og hjælp for søværnet, og deres specielle uddannelsesforhold vil i den nærmeste fremtid blive taget op i forbindelse med organisationens leder (korpsets chef).

Endelig vil jeg her nævne Københavns luftartilleriforsvar.

Det er tanken, at luftforsvaret af København indtil en vis højde - ca. 10000 m - skal varetages af antiluftskytte, i større højder af jagere.

Antiluftskytteset skal selvsagt opstilles i en ring udenom det område, der skal beskyttes med en afstand fra centrum,

der afhænger af de angribende luftfartøjs hastighed og af den sandsynlige angrebsøjeblik.

Det er vanskeligt at tilgodese dette fra essiden, men til alt held ligger forterne der, og selv om de er for langt tilbagetrukne, er det naturligt at anvende deres AL-skyts også til luftforsvaret af København. Sådant ser vi på det.

Vi kommer derved ind i et særligt kommandosystem, således at det skyts af søværnet, der indgår i Københavns luftværnsartilleriforsvar, ledes operativt af chefen for luftforsvaret, d.v.s. chefen for flyvevåbnet, gennem flyvebasiskommando- og chefen for Københavns luftværnsartilleriforsvar. Til denne sidste er et operationsrum for tiden under opførelse.

105 mm batterierne påregnes direkte tilknyttet dette operationsrum, medens 40mm skyts tænkes tilknyttet det gennem en såkaldt let kommandocentral, der skal oprettes af søværnet.

Isidertid åbner sig her en diskussion om, hvornår lystbefæstningens AL-skyts skal skyde på luftfartøjer, og hvornår på skibe - eller som det foresættes fra anden side: om det kun skal skyde på luftfartøjer.

Søværnskommandoens synspunkt er det, at en søkyndig kommandomyndighed må have ret til at træffe afgørelse om, hvornår situationen er en sådan, at AL-kanoner skal anvendes mod skibe.

Det er endnu ikke lykkedes at opnå enighed med den overordnede luftværnsartilleriofficer herom.

Et par enkelte tal kan jeg give:

I luftværnsartilleriforsvaret af København indgår fra søværnet som approberet:

3 stk. 105 mm batterier

37 " 40 mm " " "

de 3 batterier 105 mm hver a 4 pjecer er under opstilling på Middelfrandsfort, Flakfort og Dragerfort nævnte.

De ventes færdige i april 1955.

I dag er 27 skudklare 40 mm opstillet og udstationeret i eller ved København, 12 enkelte og 15 dobbelte, ialt 42 rør.

Om vore gamle institutioner, orlogsværftet, søartilleriet, søminevæsenet og det noget nyere televæsen vil jeg kun i aften sige, at der har været pålagt alle disse noget betydeligt arbejde i forbindelse med opbygningen, modtagelse og anbringelse af materiel fra våbenhjælpen samt den forcerede personelluddannelse. Der vil sikkert i løbet af vinteren kunne detaljerede redegørelser herfor. Jeg vil dog fremhæve, at det

gælder for disse institutioner ligesom for stabe, marinekommandoer og marinedistrikter, at personalet har måttet yde et arbejde, der for talriges vedkommende går langt ud over, hvad naturligt måtte kunne forventes, og jeg vil her sige, at når alt ikke altid går så hurtigt, som man kunne ønske, skyldes det den meget betydelige arbejdsbyrde, der ikke mindst i stabene er pålagt personalet. Både opbygningen i almindelighed, arbejdet, der direkte er forårsaget ved de nye forsvarslove, og den ved disse love forårsagede tunge forretningsgang kræver i virkeligheden langt mere, end der er officerer til.

Medens sætliche søværnets midler tidligere blev administreret af marineministeriets kommissariatsafdeling i forbindelse med marinestaben, er forvaltningen nu henlagt til de enkelte fagkontorer i forsvarsministeriet.

Forordningen er i store træk således:

Konti for anskaffelse og vedligeholdelse af materiel:	4' kontor (dog 5' kontor for så vidt angår bekledning, indkvarteringsmateriel, kostforplejningsmateriel, sanitetsmateriel, idrøtmateriel m.v.).
Konti for bygningsvedligeholdelse samt for nyanlæg m.v.:	6' kontor
Konti for telefon- og telegrafforbindelser m.v.:	6' kontor
Konti for lønninger, bestillingstillæg, honorarer m.v. :	2' og 8' kontor
Konti for øvelser m.v. samt for skoler :	1' kontor
Konti for representation:	2' kontor
Konti for sygepleje m. v. :	9' kontor
Konti for skadeserstatninger og for gejstlige udgifter :	7' kontor

~~Det bemærkes~~ Det bemærkes herved, at medens søværnets budget hidtil i det væsentlige har været institutionsevis opdelt (bortset fra de 3 konti: nybygning, vedligeholdelse og udrustninger), er der fra finansåret 1953/54 at regne indført en ^{ny}opdeling. Herefter opføres bevillingerne efter udgifternes art, og denne opdeling er gennemført ganske ensartet for alle 4 værn.

Budgetforslag bliver indkaldt ved 9' kontore foranstaltning. Bidragene for søværnets institutioner m.v. fremsendes til forsvarsministeriet med søværnskommandoens bemærkninger. Derefter behandler de enkelte kontorer bidragene - enhver for sit

fagordte - og fremsender forslag til 9' kontor om, hvilke bevillinger, der ønskes søgt.

9' kontor samarbejder sluttelig bidragene til et samlet finanslovsforslag.

Selvagt en tung og for søvneret ganske utilfredsstillende ordning.

Overgigt over søvnerets midler i finansåret 1952/53.

§ 22. Finanslovens bevillinger:

I store trak fordelt således:

Lønninger, sygepleje m.v....	ca. 19 mill. kr.
Materielanskaffelser	" 15 " "
Vedligeholdelse	" 27 " "
Udrustninger m.v.	" 57 " "
Bygningsvedligeholdelse	<u>" 2,5 " "</u>
	100,5 mill. kr.

Indvidere til disposition pr. 1/4 1952:

Overført restsummer af bevillinger fra 1951/52:

Kybygnings- og vedligeholdel-

seskonti	ca. 7 mill. kr.
Konto IV.O. (ældre" ekstraordinære midler)	" 9 " "
Konto IV.P. (nyere" ekstraordinære midler)	<u>" 9,5 " "</u>
	25,5 mill. kr.

Tilfølg fra finansudvalget til anskaffelser, hvortil bevillinger kan søges på tillægsbevillingsloven for 1952/53 (u-både, NTB samt delvis Hunt-fregatter)

§ 26.

38 " "
164,0 mill. kr.

Finansudvalget har i løbet af det sidste Årstrid tiltrådt igangsættelse af anlægsarbejder i søvneret for ca. 52 mill. kr. Heraf er forbrugt i 1952-52 ca. 8 mill. kr. Der EF kan således søges bevilling på tillægsbevillingsloven for 1952-53 (eller senere) på.....

44,0 mill. kr.
208,0 mill. kr.

~~Vi vil nu vende os mod det kommende år~~

Vil vi nu vende os mod det kommende år, vil det være naturligt først at se på, hvilken materielforegelse der kan forventes.

1 forhåbentlig 2 Hunt-fregatter vil være færdige inden udgangen af 1953,

2 PCF'er (Patrol Craft Escort) nybyggede i USA forventes i efterår 1953. De er på 900 ts., 10 knob, 1 stk. 75 mm kanon - 3 dobbelte 40 mm - 4 dobbelte 20 mm - Hedgehog m.m.

1 depotskib for motortorpedobåde ca. 1200 ts. forventes overtaget nu til foråret og

4 amerikanske minestrygere af ANS-klassen, 350 ts., dieseldrevne, dobbeltakruede, 15 knob, forventes sommeren eller efteråret 1953.

Udover den udbygning af flåden, som vil kunne overtages i henhold til eventuelle kommende våbenhjælpsprogrammer, er det nødvendigt allerede at planlægge et nybygningsprogram for erstatning af de nuværende og i den nærmeste tid kommende enheder, idet en afgang af disse må påregnes at begynde fra 1958, og en sådan planlægning er påbegyndt i søværnsstaben.

Størst prioritet i dette nybygningsprogram har søværnskommandoen givet en jagertype efter NATO-standard, ligesom også en foregelse af mineudlægningskapaciteten er eruvnødvendig.

Stevn- og Langlandsforterne forventes at kunne højse kommando til foråret 1953.

Kampinformationskolen vil kunne tages i brug til foråret.

Med hensyn til personalet vil 1953 ikke bringe nogen egentlige lettelser, selv om en vis forbedring dog vil finde sted blandt sergent- og fanrikspersonalet.

Det kommende år vil ligesom det sidste blive præget af opbygning på alle områder, meget og forceret arbejde og derved også af væsentlige fremskridt.

Der er ingen, der bedre end vi selv ser, hvor meget der mangler endnu, hver især inden for sit særlige område, og de fleste fatter vel også helheden.

Vi ved også, at de i mange andre lande - ikke mindst i Norge - har de samme vanskeligheder, og også der ligesom her kan gennem arbejde og slid efterhånden vinder frem.

Hvis man vil prøve at vurdere det danske søværns effektivitet nu og i det kommende år, tror jeg, man kan sammenfatte det på følgende måde.

Vort personel er på ingen måde ringere end andre landes; derfor vil det enkelte skibs effektivitet ved slutningen af en mobiliseringsbeslutnings uddannelse være høj i forhold til

skibets kampmidler.

Men materiellet er endnu ikke alt tilstrækkeligt moderne, og antallet af enheder er for ringe.

Det er os alle klart, at vi ikke - selv med de mest rundhåndede bevillinger - nogensinde vilde blive i stand til alene med held at kunne modstå os et sømagtangreb, men som vi også ved, står vi ikke alene.

Vi må se vore muligheder i sammenhæng med atlantpagtlandenes styrker og udbygge vort forsvar, så at det går ind som et naturligt led i krigsførelsen i vort område, d.v.s. vi må lægge vægt på de skibstyper og våben, som er særlig egnede til krigsførelse her og så være forberedt på at modtage hjælpen fra de andre atlantpagtlande. Denne hjælp skal komme straks ved et krigsudbrud, og det er tydeligt, og jeg må sige gladeligt, at se en voksende forståelse af Danmarks og vore farvandes betydning - således at man mere og mere kan føle sig sikker på, at støtte virkelig vil komme. Men endnu har intet land nået den styrke, som anses for nødvendig, men alle stiler derefter.

Også kurven for vort forsvars opbygning er stigende, ja stærkt stigende, så når vi et par år hen endnu, vil en kamp, med den støtte der kan forventes ikke ^{mere} være håbløs.

Indtil da er billedet mørkt, og derfor er en hurtig opbygning med indsats af alle kræfter nødvendig.